

Inuiaqatigiinni ajornartorsiutinut iluarsisassanut allat aningaasaleeqataasinnaanerat-paasinialugu aningaasaateqarfiit ikiuiniaqatigiit allallut kattuffiit ikiuiniaqatigiitujartuiffigineqarsinnaanersut pillugu apequteqaat allaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut

(Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit).

Akissuteqaat

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq

Aningaasaateqarfinnut ikiuiniaqatigiinnut kattuffinnullu allanut qanoq isilluta suleqateqalersinnaanerput pillugu oqallinnissamut matumunnga siunnersuuteqartumut qujanaq.

Tamatuma saniatigut suliniutinut pingaarutilinnut aningaasaateqarfiit maannamut aningaasaliisarlutillu suleqataasarsimasut qujassuteqarfigaakka.

Oqallinnissamik siunnersuummut tunngavilersuummi soorlu takuneqarsinnaasoq aningaasaateqarfinnik suleqateqarnermut massakut arlalinnik assersuutissaqareerpoq. Taamatut suleqateqarnerit aningaasalersuinerinnarmik kinguneqarneq ajorput, aammattaarli ilisimasaqarnerulernissamut ineriartortitsinissamullu iluaqutaasarlutik.

Taamaammat Naalakkersuisut 2010-miilli aningaasaateqarfinnut arlalinnut nunanit allaneersunut oqaloqateqartarpoq. Kingullermik Ilimmarfimmi isumasioqatigiittoqarnermi Naalakkersuisut pingaarnertigut qanoq politikeqarnertik suliniutissatillu pilersaarutaasut ilisaritippaat, suleqatigiinnermilu "Arctic Funders"-imi Issittumi tamarmi Tjukotkamiit Alaskamut suliniutinik ingerlatsiffiusuni.

Aningaasaateqarfiit pingaarnertigut sulerisarnertik ilisaritereerppaat, Kalaallillu Nunaata pisortatigoortumik suliniutaasa sutigut nersualaarnissaannut kissaateqarnertik oqaatigalugu. Tamatuma kingunerissavaa navianartorsiorfiusinnaasut Kalaallit Nunatta pisortatigoortumik akisussaaffigerusunngisai aningaasaateqarfiit akisussaaffigisinnaassammagit.

Aningaasaateqarfiit amerlanersaat pinngortitamut, avatangiisinut inunnillu isumaginninnermut tunngasunik suliaqartuupput, pingaartumik meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik. Ataatsimiinnernili erseqqissarpaat ilinniartitaaneq susassaarfittut nunatsinni tapersersussallugu pingaaruteqarmat.

Aningaasaateqarfiit nunatsinni aningaasalersuinikkut iluaqutaasimanerannut arlalinnik pitsaasunik assersuutissaqarpugut. Kingullermik Dronning Ingridip Napparsimavissuani peruluttunut immikkoortortamik 140 mio. kr.-inik nalilimmik sanatitsisoqarpoq. Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni aningaasaateqarfik Ikioqatigiitta ilaatigut ingerlataavoq isorliunerusunilu inunnik isumaginninnermi siunnersortinut ilinniarnernut suliniuteqartoqarluni.

Tamakku saniasigut aningaasaateqarfiit Issittumi piffinnit allanit ilisimasalik iluaqusiisinnapput, tassanngalu ilisimasalik ingerlatitseqqiillutik. Taamaaliornikkut ilisimasaqarnerulernisatsinnut ikiorsinnaavaatigut. Aammattaq ilinniartitaanerup tapersersorneratigut ikiorsinnaavaatigut, tamatumani ilinniartut ineqarfiisa aningaasaleeqataaaffiginerisigut, inuusuttortatta ilinniarnersa tapersersornerisigut imaluunniit ilinniartitsinermi atortussat ineriartortinnerinut tapersersuinikkut.

Susassaqarfiit tamakku aningaasaateqarfinnik suleqateqarnitsinnut suliassat ilagiinnarpaat. Susassaqarfiit allat eqqarsaatigalugit aningaasaateqarfinnit suleqatigiissutigineqarsinnaasutut soqutigineqartut taaneqarsinnaasut tassaapput uuliamik mingutsitsinissamut upalungaarsimaneq, peqqinnissaq, imaatigut avatangiisit meeqqallu atugarliuutillit, assersuutissat ilaannaanik eqqaasaqassagutta.

Aningaasaateqarfinniit erseqqissarneqarpoq suliniutinut iliuuseqarfigineqarsimangitsunut iluaqutaanissartik kissaatigineqarmat. Imatut paasillugu suliniutinut aallartinneqareersunut iluaqutaanissartik kissaatigigitsik. Politikkimut ingerlanneqartumut akerliusumik suliniutinut peqataarusunngillat, kisiannili suliniutinut nutaaliorfiusunut misileraaffiusunullu iluaqataarusullutik. Aammattaaq pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu aningaasaateqarfiit suliniutit aningaasaleeqataaffigisatik ingerlannerinut tapersersuineq ajormata. Taamaammatt suut suleqataaffigissallugit angernerlugit maluginiassallugu pingaaruteqarpoq. Pineqartup ingerlanissaata pingaarneruneranut kissaateqarnerput erseqqissassavarput aallartinniarneqartup aningaasalersornissaanut angerniarutta.

Aningaasaateqarfinnut aamma Namminersorlutik Oqartussat salliutillugit suleqatiginissaat pingaarnerunngilaq. NGO-t, suliniaqatigiiffiullutik ikiuiniaqatigiit kommunillu tamarmik ilanngunneqarnissaat kissaatigineqarportaaq.

Kingullertut assersuutissaqqippoq Veluxfondenit Qeqqata Kommunianik suleqateqarnerat kommunit imminnut napatissinnaasut ineriartortinnissaat pillugu.

Naalakkersuisut isumaqarput aningaasaateqarfinnik suliniaqatigiiffinnillu ikiuiniaqatigiinnik allanik suleqateqarnerit inuiaqatigiittut ineriartornissatsinnut malunnartumik iluaqutaajumaartut. Ilisimasaat iluaqutigisinnaavagut suliniutinullu Namminersorlutik Oqartussat namminerlutik pingaarnersiorsinnaanngisaannut iluaqutigalugit.

Aningaasaateqarfinnik suleqateqartarnerit saniasigut Naalakkersuisut ukiuni arlaqartuni nunat tamalaani pilersaarutit arlaqartut peqataaffigisarsimavaat. Taakkununga soorlu ilaapput NO-RA aamma NPP siunnersuuteqartumit taaneqartut, kisiannili aamma allat.

Pilersaarutinut peqataanikkut pissarsiassat siullertut tassaapput ajornartorsiutaasinnaasunut aaqqiissutissat, piginnaasanik tunniussisarnerit, sulisunik qaffassaanerit nunattalu isigineqarnera aqcutigalugit nukit nunatsinnut pisartut. Tamatumani aningaasaqarnikkut kingunerisassaa taamaallaat tassaavoq pissarsiassat tamakku anguneqarnissaasa periarfissaqarnissaat. Taamaattorli Kalaallit Nunaat pilersaarutaasunit aningaasannannerusarpoq Namminersorlutik Oqartussat aningaasaliineranniit.

Periarfissarpasuit tamakku tikkuussippot nukissat taakkunanga pilersaarutineersut aqcutigalugit nunatta ineriartortinnissaa periarfissaqarluortoq. Taamaattoq Greenland Businessimiit Nunanullu Allanut Pisortaqarfinniit nalilernerqarpoq pilersaarutini aningaasaateqarfinnilu assigiinngitsuni atorneqanngitsunik periarfissaqartoq. Naalakkersuisut pilersaarutini periarfisiisuni periarfissat taamaaginnarnissaat ammaaneneqarnissaallu kipisuitsumik sulissutigaat pilersaarutinilu peqataaffigisatsinni ajunnginnerpaamik angusaqartoqarnissaa sulissutigalugu. Pingaartumik EU-mi pilersaarutinut 2014-imi aallartinneqartussanut piffissap pilersaarusiortiusussap piareersimaffigineqarnissaa sulissutigineqarpoq.

Naalackersuisut taamatut oqallittoqarnissaa qilanaaraat inuussutissarsiornermi inuiaqatigiin-
nilu atugarissaartuni ineriartornermut inuiaqatigiinni nukiit tamakkerlutik iluaqutaanissaat
pisariaqartinneqarmat. Inuiaqatigiinni ajornartorsiutaasut aaqqiivigineqarnissaannut avataanit
aningaasaliisarneq ulluinnarni sulinitinnut ilaavoq ilaasussaallunilu. Naalackersuisut kaam-
mattuisoqarneranut qujaniarput, siunnersuuteqartumullu qularnaarlugu oqaatigineqassammat
suliaq aallarereersimammat.